

„Jenož jeho pobožnosť je žiwjenje serbskeho luda!“

Njeswačidlski farar Jurij Jakob (1839–1913) je před sto lětami wudał našu poslednju serbsku bibliju. Foće: archiv

Hesło na lěto 2005

Jezus Chrystus praji:
Ja sym prosył za tebe,
zo by twoja wěra njepřestała.

(Lukaš 22,32)

W lěće 1905 wuda so k jědnatemu razej ewangelska biblija w hornjoserbskej rěči. Běše to zdobm poslednje wudaće našeje biblije. Tuž swjećimy lětsa mały jubilej: sto lět po wudaću poslednjeje ewangelskeje biblije. To njeje wězo žana přežara zwjeselaca přičina k swjećenju. Njebě w poslednich sto lětach woprawdže žaneje potreby za nowym wudawkom? Je čas Swjateho pisma w přeložku Langi, Jokiša, Běmarja, Wawera a Frencela nimo? Wěrnó je, zo je ličba ewangelskich Serbow w zańdženych sto lětach spadnyła a z tym tež ličba čitarjow. Mocy njedosahachu za dwantaty wudawak našeje biblije.

Serbsku bibliju je 1905 farar Jurij Jakob

z Njeswačidła za čišć přihotował. Měješe před wočomaj woteběranje serbstwa w Budyskim kraju, ale tež přiběranje modernych časowych hibanjow. W předstowje wupraji swój nabožno-narodny program: „Tak dołho wy Bože słowo lubujeće kaž waši wótcjo, tak dołho budžeće Serbjo! Jenož jeho pobožnosť je žiwjenje serbskeho luda!“ Wěra a wobstaće serbstwa słušatej hromadže. Njezapomnite su to słowa posledneho zastupjerja wulkeje fararskeje swójby Jakubec.

Duch časa běše sylniši hač Jakubowe přeća a wočakowanja. Serbstwo spadny, a to nic jenož we wokolinje Njeswačidła. Łužica so po lěće 1905 spěšnišo přeněmči hač hdy do toho. Woteběraše ze serbstwom tež wěra? Hdyž hladamy na wobstejnoscě w našich wosadach, tak wjele za to rěči, zo je so ze serbstwom zhubiło tež wjele ze stareje dobreje pobožnosť z našeje wokoliny.

Při wšěm njetrjebamy so podać pesimizmej. Słowa Swjateho pisma pozbudžuja tehdy kaž džensa. Hesło za lěto 2005 dawa nadžiju. Jezus Chrystus praji: „Ja sym prosył za tebe, zo by twoja wěra njepřestała.“ Wón praji Pětrej tute słowo krótko do swojeho zajeća. Pětr slubi Jezusej poňny do wěry do sebjě, zo jeho njewopuši, tež hdyž by dyrbjał z nim do jastwa a do smjerće hić. Ale kak spěšnje běše tute předewzaće zabyte! Prjedy hač kapon zaspěwa, běše Pětr Jezusa trójce zapřěł. Wěra běše so w najkrótsim času pominyła. Ale Jezus bě za njeho prosył. Pětrowa wěra běše so jenož na chwilu pominyła. Po jutrach zasadži Jezus Pětra jako hłowu japoštołow a pastyrja swojeho stadła. Jezusowa próstwa so wuslyša. Pětrowa wěra njeje přestała.

A tak je to tež pola nas. Znajemy časy sylnišej wěry a slabšej. Duchownje płodne chwile so wotměnjeja z pustymi časami. Jezus tež za nas prosy, zo by naša wěra njepřestała. Tole njeptači jenož za kóždeho jednotliwje, ale runje tak za narody a ludy. Tež jich wěra so po Jezusowej woli njesmě zhubić. Serbski lud ma wostać wěriwy lud, njech su ličby wulke abo małe. W tym leži korjen jeho eksistency a žorło jeho kultury.

Biblija z lěta 1905 bě jědnaty a zdobom posledni nakład hornjoserbskeje ewangelskeje biblije.

Hišće tu smy, hdyž tež mjenje hač hdy prjedy.

Njebudžemy sto lět po wudaću poslednjeje ewangelskeje biblije wulce swjećić. Skerje je tutón jubilej za nas přiležnosť, so dopomnić na woporniwe skutkowanje našich prjedownikow, kotřiž su přeložili a porjedžili Swjate pismo a tak postajowali duchowny profil našeho luda. Spominamy na wšitkich tych fararjow, kiž su skutkowali w duchu Kilianowych slowow: „Serbja, zachowajće swěru swojich wótcow rěč a wěru.“ Dopominajmy so tež na tych, kotřiž pytachu w niskich stwach za wěrnosc w Božim słowje, po wječorach čitajo a rozpomínajo bibliju w błukey swěcy woljowej lamy. Budžmy džakowni tež za tych, kiž su nam w serbskej rěči Bože słowo wozjewili na wšelake wašnje a kiž su so starali wo naše pismowstwo. Cyrkej a serbstwo stej naša duchowna domizna. Wonej dawatej orientaciji a jasnosći w měnjatych a mućacych wobstejnoscach přitomnosće. Jezus tež džensa prosy, zo by wěra njepřestała – naša wěra.

Jan Malink

Wopyt w starowni

„Jutře, Měrcínje, wopytamoj knjeni Zahrodnikowu. Wěš tola, zo je před krótkim do starownje přečahnyla“, praji mać při wječeri.

Haj, knjeni Zahrodnikowa běše ta susodka, kotruž Měrcín rady wopytowaše, wšako móžeše najrjeńše bajki bać. Hižo šěsć njeźel bydleše w starowni. Jeje noze wjac njechatej, běše mać rjekta.

Nětko sedžeše z maćerju w nowej stwě knjeni Zahrodnikoweje.

„Twoja stwa je chětro maćka“, zwěsći Měrcín a mać doda: „Ale přitulna!“

„Čuju so tu jara derje. Tu wostanu, doniž Bóh mje k sebi njezwota“, wotmołwi knjeni Zahrodnikowa.

„Hdže pak su twoje meble?“, praša so

Měrcín a mysli na bydenje knjeni Zahrodnikoweje z lutymi starymi meblemi.

„Tu mam jenož hišće swoje najlubše křesto a, kaž wi-dziš, tutón kamorčk wot doma. Druhe meble sym wote-dała. Wěš, stari ludžo nje-trjebaja wjac tak wjele. Hdyž počinaš stary być,

dyrbiš nawuknyć so wot toho, štož wobsedziš, dželić móc, bjez toho, zo sy njezbožowny.“

„Ja Was wobdźiwam. To nawuknyć za-wěšće njeje lochko“, rjekny Měrcínowa mać.

„Wonka je tak rjany zymski powětr. Po-wjezu Was z jězbnym stołom hišće na poč hodžinki won a ty, Měrcínje, směš snano w zahrodže starownje sněhoweho muža twarić.“

Gabriela Gruhlowa

Měrcínowa wječorna modlitwa

Luby Božo, sym džensa knjeni Zahrodnikowu wopytał. Wona bydli w starowni. Sama wjac njemóže chodźić, wona tež čezko slyši. Je pak při wšěm spokojna a dobreje mysle. Mam ju rady. Njemóžu sej předstajić, zo tež ja jónu stary budu. Na to rady njemyslu. Luby Božo, wostań stajnje při mni. Amen.

Swjedžen w Austinje

Na reformaciskim dnju, 31. oktobra 2004, zhromadži so w Concordia-universiće w Austinje 250 texaskich Serbow, zo bychu zhromadnje spominali na fararja Kiliana a sta Serbow, kiž su 1854 z nim do Texasa přišli. Hačrunjež njeje wšěm wědome, što to rěka, serbski być, měješe kóždy na swojej košli abo bluzy přityknjene znamješko z napisom „Trendish To Be Wendish“.

Zeńdženje započo so z kemšemi w uniwersitnej kapatce, kiž je pomjeno-wana po fararju Birkmannu, mandželskim Jana Kilianoweje džowki Huldy. Farar Victor Kilian, prawnučk Jana Kiliana, měješe předowanje. Serbscy dujerjo spěwanje přewo-džachu.

Po tym dachu so kemšerjo do pytanja. Wuslědźić mějachu na teritoriju uniwersity wosom serbskich wumětskich eksponatow, kaž zwón, kiž su sej Serbja 1854 sobu přiwjezli, historiske meble Kilianec swójby a bustu znateho basnika Mata Kosyka. Přizamkny so swjedzenski wobjed, kiž započo so tradi-cionalnje z chlébom a selu. Sy-dachu mjez druhim blótowske kórki a, štož je w Texasu samozro-zumliwe, Serbske nudle a Serbski tykanc. Potom přednjesechu so pi-somne postrowy předsydy Domo-winy Jana Nuka a biskopa našeje

cyrkwy Geralda Kieschnicka. Dale před-stajichu so hra wo Janu Kilianu a serbske reje. Swjedžen wotmě so pod patronatom knj. Jean Lindermann, mandželskeje luther-skeho biskopa w Texasu.

Wšitkim je so naše zeńdženje lubito. Bě to jenož jedne z mnohich zarjadowanjow a swjatočnosćow, kiž so loni k 150lětnemu jubilejej wupućowanja w Serbinje a w Au-stinje wotmėwachu.

David Zersen

Pisanske blido fararja Jana Killana z lěta 1881, hake njedawno wot Davida Zersena w priwatnym wobsydstwje wotkryte a loni na reformaciskim dnju w Austinskej Concordia-universiće přeni raz zjaw-nje wustajane
Foto: D. Zersen

Pomnik w holi

Pomjatny kamjeń při něhdyšim hoń-wjerskim hrodže w Mužakowskej holi dopomina na chójnu, kiž bě tam Muža-kowski hrabja von Callenberg dał 1620 sadźić, jako bě jeho knjejtwo přešlo wot katollicizma k lutherstwu. Chójna hižo wjele lět wjac njestejl a tež pomnik je nětko wohroženy wot so bližaceje wu-hloweje jamy.
Foto: H. Mrócz

**Bože žohnowanje
do noweho lěta 2005
přeje wšitkim čitarjam,
dopisowanjam a dobročelam**

redakcija Pomhaj Bóh

Terminy za lěto 2005

- 29. januar** zhromadźizna wosadneho zwjazka na Michałskej farje w Budyšinje
- 16. februar** kubłanski džen na Michałskej farje w Budyšinje
- 4. a 5. junij** serbski cyrkwinski džen w Bukecach
- 19. junij** mjezynarodny cyrkwinski džen w Praze z jězbu Serbskeho busa na cyrkwinski džen a ze serbsko-českimi kemšemi w Praze
- 31. oktober** sobustawska zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa

Lětuše wažne róčnicy

- 1855** wuda so přenja ewangelska serbska knižna protyka „Předženak“
- 1905** wuda so poslednja hornjoserbska ewangelska biblija (11. nakład wot lěta 1728)
- 1915** wudachu so poslednje delnjoserbske spěwarske
- 1955** wudachu so poslednje hornjoserbske spěwarske

„Bjez wěry njebych móht žiwy być“

K 70. narodninam swěrneho křescana a Serba Helmuta Kurja w Blunju

„1673“ čitam nad cyrkwinymi durjemi. Za nimi chowa so wobdźiwajomna rjanosć: běła wosomróžkata dupa na přikład, wozdobjena z bibliskimi napisami, abo małe piščele a figura swjateje Marje z Jezus-džěćatkom. Na jednorym drjewjanym wotarju zaswěći Helmut Kurjo swěčki. „Za mnje je wažne, zo žane kemše njewupadnu“, wuzběhny hibićiwy serbski wuměnkar w znatej rjanej Blunjanskej tykowanej cyrkwi.

Na Třoch kralach, dnja 6. wulkeho róžka, woswjeći po Serbach znaty Helmut Kurjo w Blunju swoje 70. narodniny. Hižo dlěje hač 40 lět je wón člon wosadneje rady. Jako tajki wuhotuje sobu čitanske kemše, tež krótkte nyšpory. Hakle njedawno je do hód adwentny koncert sobu organizował. Blunjanski farar Udo Gerbeth móže so přeco na njeho spuščec. „Ja sym hižo wjele sobu činił“, praji Helmut Kurjo. „Bjez wěry njebych móht žiwy być.“ Přeco zaso je jemu dowěra do Boha w ćežkim času pomhała. W času wójny na přikład a tež w pozdžišich lětach. Husto je chodźił z maćerju na kemše, hdžež staj prosyłoj wo strowy nawrót nana, přetož nan bě dotho we wójskej jatbje. Pječ operacijow při wutrobje je Helmut Kurjo přetrał. „Přeco, hdyž mózach zaso někak běhać, sym kemši šoť. A byrnjež to tež ćežko bylo a jenož pomału šoť.“ Žiwjenje bjez wěry? Bjez njedželnišich kemšow? Ně, tole sej wón njemóže předstajić.

W Blunju mějachu hižo čas, zo bě zastojnstwo fararja pjec lět dotho njewobsadžene. Tež tehdy Helmut Kurjo wupomha. Wón zarjadowaše čitanske kemše. „Naši najswěrniši wosadni su Serbja“, wón powěda. „Naš farar wopytuje tež najstaršich tych starych a jich z Božim wotkazanjom doma wobstara.“ Do lěta 2001, tak wón

praji, je wosada hišće každu kermušnu pónđzelu serbske kemše swjećiła. „To je přestało. Či stari su zemřeli“, wón wobžaruje. „Ze wšitkich serbskich křescanow tu we wsy sym ja drje najmlódši.“

Z maćerju Hanu Kurjowej (90), mandželskej Helenu (74), dźowku Heidrun (37), jeje mandželskim Tomašom (39) a jeju dźěsćomaj Madlen (17) a Křescanom (13) bydli wón w Blunju na typiskim štyristromskim statoku. Štyri generacije pod jedneje třechu? Tak wusko hromadže? „Čehodla njeměto to hić?“, so Helmut Kurjo směje. Kaž wěrje tak je tež swěrný swojeje maćeršćinje. Z maćerju doma reči wón wšednje serbsce. Mandželska rozumi serbsce, ale wotmołwja němsce. „Do 1945 su tu nimale wšě swójby serbsce rečeli. Někotre němske swójby drje tež we wsy mějachmy, jich holcy pak su samo w serbskej drasće na póstnicy abo mejemjtanje šli“, so Helmut Kurjo dopomina.

Čehodla je so serbsćina tak masiwnje pozhubiła? Helmut Kurjo wě wjele přičinow. Na přikład represalije nacijow. Wone su wjele stracha zawostajili. Tež industrija je serbsćinu wróćo tlóčiła. W 50tych lětach založi so jama Bluń / Sprjewiny Doł / Zabrod. Škleńčernje a briketownje nastawachu w Gozdzu a we Wjelcej. „Wjele Blunjanskich je tam dźětało. Woni su potom tež doma a we wsy přeco wjac němsce rečeli. To je so pola mužow započata.“ Tež w jeho staršiskim domje je tomu tak bylo. Po dźewjeć lětach je přišoť nan z wójny domoj. Mać rečeše serbsce, nan wotmołweše němsce. „Zahubne bě tež, zo njeje so po 1945 hnydom serbska wučba wožiwiła.“ Tak su so Serbja, kiž wučinjachu kónc wójny hišće někak 80 procentow wobydlerstwa, w běhu krótkeho časa

Helmut Kurjo z Blunja je hižo wjac hač štyri lětdžesatki sobustaw wosadneje rady. W rjanej tykowanej Blunjanskej cyrkwi wukonja tež službu kěbětara.

Foće: A. Kirschke

stali z mjeńšinu. W swojeje domiznje! „Přitym je tola derje, hdyž wobknježiš druhu reč. Móžeš so lěpje w Pólskej, w Českej dorozumić a předewšem w Słowakskej.“ Rady dopomina so Helmut Kurjo na lěto 1962, hdyž bě ze Židžinskim chórom w Starrej Mijawje w Słowakskej. Jara derje so tam serbske spěwanje přijimaše.

Hišće dženja reči Helmut Kurjo swoju Blunjansku narěč. Ta so rozeznawa wot druhich dialektow w susodnych wjeskach. „W Blunju prajimy ‚kulki‘, w Bjezdowach praja woni ‚kneple‘ na běrny“, wón rozložić. „My w Blunju prajimy ‚cały‘, w Bjezdowach praja woni ‚guski‘ na cały.“ Blunjanscy praja „Ja sym tam hižo byl“, ale w Zabrodze praja „Ja sym tam juž byl“. Štož we Wojerecach hišće z „h“ (kaž „hólcyc“) započina, praja Blunjanscy z „g“ (kaž „gólcyc“). Tajke rečne nadrobnosće Helmut Kurjo derje znaje. Ze swojim dialektom rozumi wón lěpje delnjoserbsce hač hornjoserbsce. Z maćerju, ze susodami, tež ze starymi we wsy reči wón wšednje serbsce. A z wnučkami? „Sym spytał reč dale dawac, ale najhuscíšo su woni mi němsce wotmołwili.“ Husto, tak wón přida, je jemu tež šcerpliwosć falowata.

Helmut Kurjo skutkuje sobu w Blunjanskim serbskim domizniskim a drastowym towarstwje. Jako braška džiwa tam wosebje na prawe připowědže, na prawy posjad a na originalnosć a korektnosć drastow. W towarstwje widzi wón zahoritost mładźiny za tradicije. „Mnozy činja sobu. To je zwjeselace a pozbudžace.“ Što pak budže z reču, najelementarnišim wurazom serbskosće, za džesać lět? Na prognozu so Helmut Kurjo njezwaži. Zamysleny wón praji: „To je woprawdže jara ćežko prajić.“

Andreas Kirschke

Ze swojeje maćerju Hanu Kurjowej, kiž chodźi hišće wšednje w narodnej drasće, reči Helmut Kurjo stajnje serbsce. Maćerl je 90 lět, syn woswjeći na swjedženju Třoch kralow swoje 70. narodniny.

Wosadne popołdnjo w Slepom

Dwaj razaj měješe Slepjanske džěćetko hižo na přenim adwencie wjele džěła we wosadze. Rano na kemšach požohnowa wosadny farar Stefan Huth džěćetko za swoju službu we wsy. Tutón nałožk je so před šěsć lětami zaso wožiwił. Do žohnowanja předstaji so wobšěrnje skutkowanje a wasnje holanskeho nałožka. Mjez kemšerjami bě jara wjele džěćići. Wone na tutym dnju wopominachu swoje křćizna. Tak džěćići jara zahe, tež hdyž wone němske wotrostu, na wědomje bjeru, zo mamy w holi wosebite tradicije a zo sej je ludžo jara česća.

W dwěmaj běchu potom wšitcy na serbske popołdnjo přeprošeni. Přihotowarjo su z dobrym wopytom ličili, dokelž wědžachu, zo wobdželenje na serbskich cyrkwin-skich zarjadowanjach rosće. Ale zo njejsu stólcy dosahali, bě tola překwapjenje. Tři swójby su tež swoje džěćići sobu měli. Mjez nami běchu tež Serbja z Delnjeje Łužicy. Wosadni powitachu fararja na wuměnkcu Cyrila Pjecha z Berlina, kotryž w swojim

ředowanju w hornoserbsčinje rozklado-waše wotrězk z Jeremije 23,5–8. Wosebje wón pokaza na rozdžěl mjez prawom a sprawnosću, pod čimž sej džěnsa mnozy něšto druge předstajeja hač to, štož Bože słowo woprawdže měni: Nichtó njesmě so na košty drugeho wuzběhować; měř a mjez-sobna akceptanca a tolerowanje druhich mjenjenjow by přenja kročel była, zo by so jedyn zaso lěpje wo drugeho starał.

Za čas kofejpića so zaklepa a džěćetko z dwěmaj přewodnicomaj zastupi a wobsta-ra swoje džěło. Małym džěćom so wopyt Slepjanskeho džěćetka, jeho majkanje a małe dary zawěšće lubjachu. Stare Slepjan-ske słowa zwučowaše potom z wopytowa-rjemi młoda Slepjanska wučerka na Del-njoserbskim gymnaziju Antje Krawcec. Wo-na přednjese tež krótki přinošk „Što sym ja hódna?“. Za dlěše rozmołwy potom čas pobrachowaše, dokelž hižo dalše serbske zarjadowanje w Serbskim kulturnym cen-trumje na zajimcow čakaše.

Manfred Hermaš

Spěchowanske towaristwo se zmakalo

Jo ga južo tradicija, až w adwentskem casu člonki Spěchowanskego towaristwa za wopłěwanje serbskeje rěcy w cerkwi se zma-kaju na zgromažinu w ewangelskem cen-trumje w měsće. To jo se lětos stało na soboše do 3. adwenta, 11. decembra. Tenraz njemějachmy žednu dťujku rozpša-wu, ale zajimne rozgrona. Na zachopjenku jo se spomnjeło na wušego promšta Rein-hardta Richtera, kotaryž jo lětos wumrěł. Farar Helmut Hupac jo k tomu lazował psalm. Ako gosća su pšibytne wuwitali kněža Michaela Mehlowa, kotaryž bydli na Lědach w Błotach a žěła na uniwersiše w Halle. Božko njeběšo žedyn zastupnik

nakładnistwa z Budyšyna pšibytny. To jo škoda, dokulaž jo se na toš tom zmakanju wjele wulicowało a diskutěrowało wo no-wych spiwarskich. Naslědku jo se teke wotgłosowało. Člonki su se wobjadnali, až šwabachske pismo na kuždy part do spi-warskich nutš słuša a łatyńske pismo se pišo z pismikom „h“ město „w“. Rozsužiło jo se teke, až ludowe spiwy njeslušaju z kjarližami gromaže. Až njewor-duju serbske zastupniki cerkwy pšepšosone, gaž pšizo wusoki woglěd abo gosći do Serbskego doma w Chošebuzu, jo teke był jaden dypk diskusije.

Siegfried Malk

Michael Mehlow, kenž jo stawiznař na unlwersiše w Halle, se na zmakanje wuwita wot člonkowi towaristwa fararja n. w. Klaus Lischewskiego z Wětošowa a Wernera Měškanka z Chošebuz (wotlěwa).

Foto: S. Malk

Swjedženske kemše w Budyšinku

Ze swjedženskeje Božej službu w adwentnje wupyšenej cyrkwi woswjeći němsko-serbska wosada w Budyšinku 28. nowembra 2004 zakónčenje wonkowneho saněrowanja swojeje swjatnicy a zdobom wobno-wjenje stoła za zwony. Najwjetši zwón, kiž bě so 1941 za wójnske zaměry wotedač dyrbjał, je so hakle loni w septembrje w Lauchhammerje znowa lał; wón kaž tež dwaj mjeńšej noša dwurěčne napisy, na př. „Frieden / Měr“. Něhdže 300 zhroma-dženym předowaše na přenim adwencie Budyski němski superintendent Reinhard Pappai a rozložowaše při tym wuznam Božeho domu za wjes při awtodróze. Při kofejpiću w rjanym Šěrachowym domje džakowaše so wosadny farar Andreas Su-reck mnohim pomocnikam a darićelam za jich angažement při twarskich džěłach, kotrež so zdžěła přez ABMnikow z wokoliny wuwjedzechu. K skladnosći wuda farar ilu-strowanu brošuru wo stawiznach Budyšin-skeje cyrkwy, kiž móžeja sej zajimcy za 10 eurow na farje kupić. **Dietrich Šolta**

Po lětušim wonkownym wobnowjenju skići Budyšinska cyrkwe zaso rjany napo-hlad. Za lěto ma so z nutřkowym wobno-wjenjom pokročować. Foto: priwatne

Bohata kolekta

Skladnostnje 100. posmjertnych narodnin Pawoła Hajny na njeđeli 7. nazymnika 2004 woswjeći so pola nas w Budestecach serbska swjedženska Boža služba. Na kón-cu nahromadži so 226 eurow kolekty. Jako to wosadny farar K. Kästner na přichodnej njeđeli na němskich kemšach wozjewi, zdaše so, jako by wosada na wokomik dych zadžeržala. Bě to překwapjaca a nje-wočakowano bohata zběrka, kiž so wosa-dže přewostaji.

Džakujemy so hišće raz kemšerjam za wopyt a za woprowane pjenjezy.

Tarankec swójba

Elza Grofina w Chasowje 75 lět

Dnja 23. wulkeho róžka 1930 narodži so jubilararka jako přenje džěćo do Pawlec swójbny w hornim Chasowje. Z młódšej sotru wotrosće w skromnych poměrach serbskeje chěžkarskeje swójbny. Nan džěłaše při železnicy, mać na knježim dworje, po swjatoku so domg pólko wobdžěłaše. 1944 wuchodži šulu w susodnym Łuze a bu w Njeswaćidle konfirměrowana. Horjo potrjechi swójbny w poslednich dnjach wójny. Kónc apryla 1945 bu nan Hermann Pawl hromadže ze susodomaj Kubicec Jurjom a Jakobom bjez wšěje přičiny wot pjaneho ruskeho wojaka doma na zahrodže zatřěleny. Kaž wjele druhich serbskich młodostnych poda so jubilararka po wójnje do českeho Varnsdorfa, hdžež bě z hospodarskej pomocnicu we wili serbskeho gymnazija. Po nawróće do domizny džěłaše jako předawarka w Budyšinje, mjez druhim pola „Łuko“ (Łužisko-serbska kooperacija) na Bohatej.

1951 so jubilararka wuda na Arnošta Grofu z Chasowa. Džesac lět móže ze mandželskim a přichodnymaj staršimaj na samostatnej žiwności hospodarić. W tym času so tež wjele na statoku twarješe, a to pod njelochkimi wobstojnosćemi połstatych lět. Potom začahny socialistiske nalěćo do wsow a ze samostatnych hospodarjow stachu so ratarscy džěłaćerjo. Z man-

Elza Grofina w swojej zahrodce před rjanym tykowanym domskim Foto: priwatne

dželskim džěłaše najprjedy něšto lět w pólnjej brigadže, potom staraše so wo hródž potnu ćelatow na Grofic statoku, doniž so 1990 na wuměnk njepoda.

Nimo ratarstwa žadaše sej tež swójbna, wobstajaca ze sydom wosobow w třoch generacijach, dosć prócy. Tójšto zrozumje-

nja bě tež trěbne, hdyž muskaj w swójbje – najprjedy přichodny nan a potom mandželski – we wšelakich zastojnstwach, kiž přez lětdžesatki zastawaštaj, wjele časa a mocow woprowaštaj za cyrkwinske a serbske naležnosće. Bjez džěła tež njebě za hospozu, hdyž so wjele lět w domje džěćom ze wsy nabožina podawaše. Tež džensa hišće schadžuja so Chasowčenko w rjanym tykowanym Grofic domskim k nutrnosćam a serbskim zhromadiznam.

Lětdžesatki je jubilararka sobustaw Domowiny. W młodych lětach hraješe sobu w Chasowskej serbskej dźiwadłowej skupinje, kotruž tehdy Marja Kubašec nawjedowaše. Wot založenja sem přisłuša tež Serbskemu ewangelskemu towarstwu. Z mandželskim towarstwowo džělo šćedriwje podpěruje. Na serbskich cyrkwinskih zeńdženjach so jubilararka stajnje wobdžěli, runje tak kaž husto tež na serbskich kulturnych zarjadowanjach. Byrnjež wobćežnosće staroby přiběrali a po lońšej operaciji strowota najkmańša njebyła, je Elza Grofina spokojna. Wosebje wjeseli so nad swójbami swoich třoch džěćow, do kotrychž słušeja dwanaće wnučkow a jedyn prawnučk.

K jeje čestnemu dnjej sćełemy jubilarce wutrobne zbožopřeća do Chasowa. Bože žohnowanje njech ju tež dale po jeje žiwjenkim puću přewodźuje. **T.M.r.G.**

Pomjatnej taflje w Serbinje a Wukrančicach

Ze swjedženski kemšemi 24. oktobra zakónčichu so we Wukrančanskej wosadže Samostatnej ewangelsko-lutherskeje cyrkwy (SELK) lońše zarjadowanja k wopominanju 150lětneho jubileja wupućowanja něhdže 600 Serbow z Łužicy do Texasa. Tale syta emigrantow lěta 1854 bě jedna z pjeć wulkich konfesionelnych wupućowarskich skupinow, kiž w 19. lětstoku do sewjerneje Ameriki ćehnjechu a k nastaću lutherskeje cyrkwy Missouri-synody w USA

wjedzechu. W předowanju postaji superintendent Michael Voigt „pomjatny kamjeń“ za wjednika serbskich wupućowarjow z Hornjeje Łužicy, fararja Jana Kiliana, na kotrehož 120. posmjertniny loni zdobom spominachmy. Farar Kilian zemř 12. septembra 1884 w starobje 73 lět w texaskim Serbinje.

Po swjedženskich kemšach připrawi so pod zynkami dujerjow a w přítomności hosći zbliska a zdaleka pomjatna tafla při Wukrančanskej farje. W tutym domje bydlaše Kilian jako přeni farar starolutherskich hač do wupućowanja 1854. Nětko dopomina tu tafla na wuchadzišćo wupućowanja.

Pomjatnu tafla je stworił diakon Hänel z Duboho. Nimo datow k wupućowanju móžeš na njej tež čitać hač do džensnišeho mjez Serbami znatu namołwu Jana Kiliana: „Serbja, zachowajće swěru swoich wótcow řeč a wěru.“ Stilizowany korjeń, z kotrehož dvě rostlinje roscetej, pokazuje na to, što je tam w Texasu a tu we Łužicy ze zhromadneho korjenja narostło.

Samsnu pomjatnu tafla smy w septembri při wopyće delegacije z Wukrančic předpodi w texaskim Serbinje. Tam džensa hišće potomnicy wupućowarjow bydla. Steji tam tež hišće mały kładžity domček, w

Wukrančanski duchowny sup. Michael Voigt je 24. oktobra tafla na Wukrančanskej farje poswjećil. Foće: H. Handrack

katrymž je farar Kilian nimale 30 lět bydlił. Tuta přenja fara wupućowarskeje wosady w Serbinje so tuchwilu wobnowja. Hdyž budu džěła dokončene, so na njej pomjatna tafla přičini. **Michael Voigt**

Spominanje na zhromadne korjenje: nowa pomjatna tafla we Wukrančicach, na kotrejž je tež znata namołwa Jana Kiliana „Serbja, zachowajće swěru swoich wótcow řeč a wěru“ čitać

Krajna synoda

Wot 22. do 25. oktobra 2004 wotmě so sakska krajna synoda w Drježdžanach.

Prěni dzeń, pjatk, džětachmy po nutnosći we wuběrkach.

Sobotu slyšachmy přěnu rozprawu noweho biskopa Bohla. Hakle 120 dnjow bě zašlo wot zapokazanskich kemšow w Drježdžanach, na kotrež so wón rady dopomina. Biskop džakowaše so za přečelne přijimanje w cyrkwi a tež zwonka njeje. Politiski njeměr dla trěbnych reformow wón rozumi, ale je sebi tež wěsty, zo bjez tajkich reformow kaž „Hartz IV“ njeponědže. Trjebamy nuznje wjac džětowych městnow a dyrbymy dowidžeć, zo njeje tuchwilny niwow derjeměća w našim kraju samozrozumliwy, ale skerje přewysoki.

Nastupajo lětuše wólby biskop zwurazni, zo wot ekstremnych nahladow prawicarskich kaž tež lěwicarskich stronow njeje wjele dobreho wočakować. Je trjeba, zo z tymi wosadnymi rěčimy, kiž su NPĐ wólili. Raznje wustupić dyrbymy jako cyrkej přećiwo rasizmej a antisemitizmej. Demokratiska kultura je wysoke kubło, kotrež dyrbymy zakitować.

Wjele bě naš nowy biskop w eforijach po puću a je swěru na starosće a ideje cyrkwinskih sobudželačerjow slychať. Wón je jich wysoku motiwaciju chwalić a jich napominať po napinanjach nic zabyc na wotpočowanje. Šěroke polo džěta žada sebi, zo rozeznawamy mjez wažnym a mjenje wažnym džětom. Dušepastyrstwo slyša bjez dwěla k najwažnišim nadawkam.

Hladajo do přichoda nas biskop namoťwja, zo bychmy w jutrownej nadžiji žiwi byli a to swójске zesylili. To rěka, zo to, štož derje móžemy, tež dale tak derje kaž móžno činimy. Stupmy sebjewědomi z rózka, do kotrehož je nas socialistiska ideologija stajića. Ze znatej štučku kěrluška, po kotrež móžemy so nowym pućam dowěrjeć, po kotrychž nas Knjez wodźi, biskop swoju rozprawu skónči.

*

Prof. Nollau dopomni skrótku na synodu před 15 lětami w nazymje 1989, na kotrež je so nětčiši prezident krajnocyrkwinskeho zarjada Hans-Dieter Hofmann wuzwoliť. Tehdomniši hospodarski plan wopřiješe něšto přez 22 mio. hr, dochody z cyrkwinskih dawkow běchu z 15 mio. hr planowane. Tež na namoťwu wón spominaše, kiž je synoda tehdy radam wobwodow Drježdžany, Karl-Marx-Stadt a Lipsk pošlaťa nastupajo zajatych demonstrantow.

Kaž kóždy króć w nazymje wobjednawachmy zaso hospodarski plan za přichodne lěto. Schwalichmy jón we wysokości nimale 150 mio. eurow. Wón předwidźi cyťkowne skrótsenje wo 6%. Hišće dwójce dyrbymy w samsnej wysokości lutować, zo by so 18% wučinjacj hospodarski deficit wurunať. Bohužel dyrbjachmy podpěru za

Nazymske zeńdženje sakskeje synody w Domje cyrkwe w Drježdžanach Foto: M. Oelke

skupinu „Leipziger Spielgemeinde“ šmórnyć. To je bolostne a sobotu tež młodostni před schadžowanišćom synody dla teho protestowachu. Předwidžane skrótsenje pola młodžinskeho džěta je synoda džěla wotwobaraťa, za to dyrbbeše so hišće wjac pola ewangelskeho nakładnistwa lutować. Tež skrótsenju pjenjez za džěto z bjezdžětnymi móžeše so zadžěwać přez to, zo so pola diakonije wjac lutuje. Synoda chce při twarskich nadawkach w Domje cyrkwe bóle zapřijata być a wudawki znižić.

Nowy zakon lutowanje podpěra. Wón předwidźi, zo so fararjam a cyrkwinskim zastojnikam w přichodnych třoch lětach mzda njepowyši, po tym su dwě léce doľho jenož 1,5% powyšjenja wob lěto móžne. Za kandidatow na farske městno so zakon wobzamkny, kiž jim w padže njepřewzaća do zastojnstwa znajmjeńša bjezdžětně pjenjezy zaruča.

Synoda schwali zličbowanje za lěto 2003. Cyrkwinskih pjenjez je so wo 1,8% wjac daťo hač w léce 2002 a kolekty běchu samo wo 3,2% wyše. To pokaza, zo leži wosadnym cyrkwinske žiwjenje na wutrobje.

Wobšěrnje rěčeše so zaso wo rozprawje krajnocyrkwinskeho zarjada. Derje, zo so pod třechu cyrkwe telko džěta wukonja. Přeco zaso so tež wuzběhny, kak so wosadni čestnohamtscy za cyrkej zasadžuja. Bjez nich by cyrkej wo wjele chušća była.

Slyšachmy tež rozprawu wo džěle we wobľuku měroweje dekady w lětach 2001–2010. W Sakskej je so zwoprědka w ekumeniskej zhromadnosći džětaťo. Tute džěto je jara wažne. Slyšimy wšak přeco zaso wo namocy mjez džěćimi w šulach abo tež mjez młodostnymi. Zwjetša korjeni tuta namóc w swójbach, hdžěž džěći namóc wšelakeho razu dožiwjeja. Mějmy wotewrjene woči za tajke problemy. Za rozestajenje z nimi su čas, wěcownosć a wutroba trěb-

ne. Lochko to njeje, so z namócnymi młodymi ludźimi rozmoťwjeć, ale jasne tež je, zo so ze slepej namocy problemy njerozrisaja.

Dale diskutowachmy wo nalětnjej rozprawje wustawkoweho wuběrka. Na zakładze zapodaćow a diskusijnych přinoškow džěla wuběrka dale. Tež namjet Serbskeho wosadneho zwjazka so do tuteho džěta zapřija. Wuběrka chce swoje džěto hišće w tutej legislaturnej dobje skónčić.

Dalšu rozprawu slyšachmy wot projektovej skupiny, kotraž so z přichodnej zarjadniskej strukturu našeje cyrkwe zaběra. Struktura dyrbi mjenje plaćić, bjeztoho zo džěto cyrkwe čerpi.

*

Njedzeli swječachmy zhromadnje z nowoměšćanskej wosadu kemše, na kotrychž je biskop Bohl předowať a aktualne temy towaršnosće, kaž seksualitu a pjenjezy, na zakładze lista Pawoła na Tesaloniskich rozswětliť. Bóh chce nas wustrowić a zranjene wutroby hojić. Jeho dary chcedža nas wzbožić. Wón chce, zo so jeho swjata powěšć rozpřestrěwa a swětně žiwjenje překisa. Cyťe předowanje hodźi so w interneće čitać pod: www.evks.de/landeskirche/landesbischof/2825.html.

Njedzeli wječor wobhladachmy sebi w třoch skupinach jara zajimawu wustajeńcu w Hygienowym muzeju wo 10 kaznjach Stareho zakonia. Nas wjedžeše knjeni Anja Sommer, kotraž je hłowna zamoťwita za tutu wustajeńcu. Z wjesološću nam praji, zo je zajim wulki a zo so wustajeńca hač do spočatka januara podlēši. Wosebje młodžina je wotewrjena za twórby młodych wumělcow, kotrež pokazuja scěwki překroćenja wot Boha postajenych mjezow, ale tež, kak dodžerženje mjezow zbožowne a hódne žiwjenje zmóžni.

Handrij Wirth

W domiznje Bojkow a Łemkow

Lěta dołho zetkawach so z pólskim městom Przemysł, bjeztoho zo bych je zeznała. Na Budyskim dwórnišču bě wšednje rano po sedmich wupokazany čah do Przemysła. Nětko wón tam hižo njejezdzi. Ludžo su z awtom po puću, a tež mój, ja z mandželskim, jědzemoj z awtom do dowola, do krajiny južnje Przemysła, do Bieszczadow na samym juhowuchodže Pólskeje – hory, lěs a zanjesene wjeski.

Drjewjane cyrkwički a ikony

Tam, w pomjeznym kraju Ukrainy, Pólskeje a Słowakskeje, je domizna Bojkow a Łemkow. W hórskim a předhórskim kraju Bieszczadow namakaš, zwjetša na powyšnym městnje na kromje wjeskow, jich starodawne drjewjane cyrkwički – pomniki grjekske-katolskeho wěrywuznaća. Po wójnje bě jich hišće wjace hač 150 tajkich cyrkwičkow. Wjetšina w zańdženych lětdžesatkach rozpadowaše, někotre słužachu jako skład, ikony so rubichu. Cyłe wjeski su so zhubili. Měło so prajić, zo bě tule domizna Bojkow a Łemkow? Woni buchu po druhej swětowej wójnje wopór ukrajsko-pólskeje pomjezneje wójny lět 1945–47. Pólske knježerstwo wobwinowaše jich, zo podpěruja ukrajskich rebelow, kotřiž wojowachu za ukrajski stat wot Krakowa do Kijewa. Wjetšina łemkowskeje ludnosće so w přikazanej akciji dnja 29. apryla 1947 do druhich kónčin Pólskeje wusydli. Jenož někotři smědžachu wostać. A 1951 dyrbjěše bojkowska ludnosć swoje starodawne wjeski wopušćić, kotrež běchu po wójnje sowjetskej Ukrainje słušeli a so nětko zaso Pólskej přirjadowachu. We wuprózdnjenych wsach zaměstniču Polakow, kiž pochadzachu z kónčin, kiž stušachu nětko do Ukrainy. Grjekske-katolske cyrkwy stejachu prózdne, hakle spočatk 70-tych lět so někotre ponowichu a romsko-katolskej cyrkwi přepodachu.

„Dwaceći lět smy dyrbjeli na cyrkej za nas čakać. Tuta jowle je prózdna stała, rozpadowała, ale my ju njejsmy dóstali. Hakle 1973 su ju nam připokazali.“ Starši

Polak, kiž namaj rjanu drjewjanu cyrkwičku na kromje Bieszczadow pokazuje, njeje wottam. „Ja sym poprawom 200 kilometrow dale na wuchod doma, w kónčinje pola Stanisława. To je džensa Iwano-Frankiwsk w Ukrainje. Nas su wusydli, 1951, hdyž sej Pólska a Sowjetski zwjazk hišće raz čwaki teritorijow wuměništej. My dyrbjachmy sem, do horow, a smy poprawom w płonym kraju doma. Bandiča ukrajskeje UPA su nas Polakow terorizowali ...“

Džensa namakamy w Bieszczadach jenož hišće něhdže 60 drjewjanych cyrkwičkow. Jako turist sej je z wulkim zajimom wobhladaš, ale trjebaš dołho, prjedy hač tragiske podeńdženja etniskeho wučisceńja, kiž leži jenož někotre lětdžesatki wróćo, zapřimnješ. Při tym hižo wěš, zo potrejchi najhórši dóńt Židow, kotrychž z wobsadźenjom Pólskeje po 1939 nimale wšěch zamordowachu.

„Namóc jenož nowu namóc zrodzi“

A domoródná łemkowska ludnosć? We wsy Komańcza, kotraž leži na zapadnej mjezy Bieszczadow, bydla džensa hišće Łemkojo, byrnjež wjes hižo sylnje polonizowana była. Tam maja tři cyrkwy wšelakoreho wěry-

Prawosławna cyrkej: Nasta w lěće 1054, jako so wuchodna bycantiniska cyrkej wot katolskeje cyrkwyje džěli.

Grjekske-katolska cyrkej: Nasta w lěće 1596, po tym zo někotři ukrajscy biskopja bamža jako hłowu swojeje cyrkwyje připóznachu, liturgija a ritus cyrkwyje pak wostaštej bycantiniskej.

W prawosławnej cyrkwi w Komańczy

wuznaća – prawosławnu, grjekske-katolsku a katolsku. Jako sej na jednej njezděli do Komańczy wulećimój, je runje Boža słužba w prawosławnej cyrkwi ke koncej. Pop powěda pólskim turistam wo prawosławnej cyrkwi. Sčerpnje spyta Polakam rozkładować, zo Łemkojo njejsu Polacy, zo su awtochtóna (domoródná) mjeńšina, zo je wjetšina z nich wusydlena ... Tale situacija je namaj znata. Hdyž su turisća wotešli a tež pop je dale chwatał, wostanjetaj w cyrkwi staršej mužej. W rozmołwje so wukopa, zo staj Łemkaj. Wo swojej cyrkwi namaj powědataj, zo bě wona po wójnje jedna z dweju grjekske-katolskeju cyrkwyow w Komańczy. Jednu dósta romsko-katolska cyrkej, a tamnu, w kotrež stejachmy, statna wyšnosť w lěće 1961 w zwisku z delegalizowanjom grjekske-katolskeje cyrkwyje w Pólskej zawrě. Cyrkej měješe so wottorhać a w najlěpšim padže do skansena w bliskim Sanoku přenjesć. Na to přestupi 26 grjekske-katolskich swójbow k prawosławnej cyrkwi a wutwori swójsku wosadu. Wojowachu wo swoju cyrkej, kotruž dóstachu potom w lěće 1963 jako prawosławnu znowa připokazanu. Wosadni, kiž běchu grjekske-katolscy wostali, mējachu so hišće čěšo. Wostachu dołho bjez cyrkwyje. Hakle we wosomdžesatych lětach dowoli so jim twar noweje cyrkwyje. Wona so 1988 poswjeći. Nimo cyrkwyje su do twarjenja integrowane biblioteka, awla a domizniska stwa. Wone słuža kulturnemu žiwjenju łemkowskeje ludnosće.

Džensa so zdawa, zo su rozestajenja zańdženych lětdžesatkow zabute. „Ludžo w Komańczy so znjesu. Wšelake wěrywuznaća so akceptuja. Smy zhromadnje žiwi“, nam Łemka praji. A tamny doda: „Namóc jenož nowu namóc zrodzi.“

Marka Maćijowa

Něhdy bojkowska grjekske-katolska cyrkej w Smolniku, džensa pólska romsko-katolska

Fóće: J. Maćij

Powěšće

Njeswačidło. Sobotu do přenjeho adwenta wotewrě so w Njeswačidle w rumnosćach něhdyšeje předawarnje Spar wjesny muzej. W nim su dosć wobšěrny tež serbske stawizny wosady a gmejny předstajane, mjez druhim z portretami zaslužbnych duchownych Jurja Mjenja, Jurja Jakuba, Jana Wałtarja a Gerharda Wirtha a dalšich wosobinow z Njeswačidła a wokoliny. Wo wuhotowanje serbskeho podžěla je so hłownje postarał Handrij Wirth. Wosebita atrakcija noweho muzeja su modele Božeho domu a dalšich historiskich twarjenjow Njeswačidła.

Budyšin. Kantorki ze Slepoho wustupichu sobotu do přenjeho adwenta na hodownych wikach w Budyšinje. Na małym jewišću na Hłownym torhošću zaspěwachu serbske hodowne spěwy a kěrlušy. Sobu bě Wojerowske džěčatko, kiž potom po wikach chodžo džěči pomajkny a jim dariki wudžěli.

Budyšin. Sobotu nawječor do přenjeho adwenta wuhotowa chór 1. serbskeje kulturneje brigady pod nawodom kantora Friedemanna Böhme swój tradicionalny adwentny koncert w Michałskej cyrkwi. Zaklinča mjez druhim zaso Adwentna kantata, kiž bě so před lětom přeni króc předstajila. Sup. Malink porěča w serbskej a němskej rěči duchowne slowo k adwentej. Připosłucharstwo w nimale poľnje wobsađenym Božim domje džakowaše so gymnaziastam z dołhim přikleskom.

Budyšin. Sobotu do přenjeho adwenta swjećeštaj Wirtheč dwójnikaj Madlena a Měrcin hromadže z wulkej ličbu přiwuznych swoje poľstate narodniny. Narodninscy hosćo wopytachu tež adwentny koncert Serbskeho gymnazija w Michałskej cyrkwi a darichu 1 060 eurow za wobnowjenje tamnišich pišćelow.

Huska. Ze swjatočnymi kemšemi woswjeći tudyši farar Gerd Frey přenjeho adwenta swój 25lětny ordinariski a zdobom wosadny jubilej. Po Božej službje běchu kemšerjo prošeni na kofej do ewangelskeje šule.

Pomhaj Böh časopis ewangelskich Serbow

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Priwatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čišć: Čišćernja DELANY tzwr w Njeswačidle

Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakladnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

Přinoški a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Pomhaj Böh wuchadza mjesačnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud. Lětny abonement plaći 8 €.

Rogow. Póndzelu po přenim adwencie, dnja 29. nowembra, bu starožitna, z pólnych kamjenjom twarjena rjana cyrkej w starym Rogowje rozbuchnjena. Boži dom bě 600 lět stary, přez lětstotki je so tu Rogowčanam w serbskej rěči předowało. Wot lěta 1825 pak běchu kemše jenož hišće němske, hačrunjež je so w swójbach dale serbsce rěčalo, a to zdžěla samo hač do 20. lětstotka. Ze stareje cyrkwyje su so hawba cyrkwineje wěže a džěle nutřkowneho wuhotowanja přewzali do noweje cyrkwyje w nowym Rogowje pola Baršća.

Choćebuz. Wotnožka Serbskeho instituta w Choćebuzu je zaštu nazymu dała wotpisać cytu delnjoserbsku bibliju do computera. Wotpisali pak ju njeju w Delnej Łužicy, ale w Chinje! Za to je so kopija delnjoserbskeje biblije z lěta 1868 posłała do Chiny, hdžez su za krótki čas tych cytkownje něhdže 1 500 stronow w starym šwabachskim pismje wotpisali. Hižo srjedz nowembra je do Choćebuskeho instituta z Chiny došla disketa z dospołnym tekstom cyteje biblije. Wotpisk ma předewšěm wědomostnym zaměram služić.

Budyšin. Pjatk, 21. januara, poswjeći so na wuchodneje kromje Budyšina nowonatwarjena hladarnja za starych ludźi. Nowy dom je w nošerstwje diakonije a dónanje po něhdyšim slawnym Hodžijskim fararju Jaroměrje Hendrichu Imišu, kiž je w Hornjej Łužicy nutřkowne misionstwo a z tym tež diakoniju založil, mjeno „Haus Immisch / Dom Imiša“.

Dary

W nowembru je so darilo za Pomhaj Böh 100 eurow a 20 eurow. Böh žohnuj daraj a daricelow.

Spominamy

Hučinjanska fara – ródnišćo serbskeje protyki Foto: T. Malinkowa

Před 150 lětami, 1855, je wušća přenja knižna protyka za Serbow. Po mužu, kiž w dawnych časach předženo po wsach nošeše, mjeno waše so „Předženak“. Wudał bě ju farar Robert Rjeda (1816–1900), kiž bě wot 1843

duchowny w Hučinje a wot 1863 do 1890 w Barće. Z dobrymi nastawkami w maćernej rěči chcyše farar lud powučić a kubtać, jón zabawjeć a rozwjeselić. Spěšnje sta so protyka ze swěrnym přewodnikom w ewangelskich Serbach. 34 lět je farar Rjeda protyku wudawał a nimale wšě nastawki sam pisał, najprjedy wosom lět na Hučinjanskej, potom hač do lěta 1888 na Bartskej farje. Kelko woporniweho džěla tole woznamjenješe nimo farskeho zastojnstwa! Ze swojej protyku je farar Rjeda založil nimoměry wuspěšnu tradiciju w Serbach. Po jeho přikładze započachu wot lěta 1868 tež katolscy Serbja wudawać swoju protyku „Krajan“ a wot lěta 1880 Delnjoserbja swoju pratyju. Serbska protyka a pratyja wostajitej hišće džensa a paćitej jako najbóle rozšěrjenej knize w Serbach. Tež protykowe originalne mjeno „Předženak“ je so wuchowało a je nam hižo dawno ze zwučenym titulom přitohi Serbskich Nowin.

Přeprašujemy

02.01. 2. njedzela po hodžoch

10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink)

12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

16.01. poslednja njedzela po Třoch kralach

08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)

23.01. Septuagesimae

12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)

25.01. wutora

19.30 serbski bibliski kruh w Budyšinje na Michałskej farje

06.02. Estomihy

10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink)

12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)